

DIE THEOPNEUSTIE VAN DIE HEILIGE SKRIF.

In "Het Probleem der Schriftkritiek" wy Berkouwer 'n hele hoofstuk aan "het isolement der Gereformeerde Schriftbeskouing" (p.296-384). Hy waarsku, "dat rondom die belydenis der Heilige Schrift steeds weer gevaren rýzen, waardoor het isolement dreigt te worden doorbroken en een synthese met het Schrift-kritisch denken onvermydelýk wordt" (p. 383). Hierdie isolement - aldus Berkouwer - word meermale geteken "als een zich isoleeren van den stroom der wetenschap of als een ampst voor het 'waagstuk' des geloofs, als een zich meester maken van het Woord Gods of - nog scherper - als het raffinement van het zichzelf veilig - stellen teenover het actueele Woord des Heeren". Wie dié isolement so besien - so gaan Berkouwer voort - gee slegs 'n karikatuur daarvan. Dit gaan hier immers om 'n belydenis, wat alleen dan "waarlýk geloofsbelydenis is, als ze wordt aanvaard en uitgesproken in de geloovige onderwerping aan het gezag van het Woord des Heeren" (p. 383, 384).

Berkouwer se waarskuwing van 1929 is vandag nodiger as ooit. Drs. H.A.L. van der Linden, 'n Geref. predikant, skrywe bv. in Vragen rondom Genesis en de Natuurwetenschappen (p. 49): "Wy zullen, naar het my toeschynt, niet mogen nalaten te zoeken naar een Schriftuurlyke Schriftkritiek".

Die Skrifbeskouing, waarvan die opvatting a.g. die Teopneustie die kern uitmaak, staan in die brandpunt van belangstelling. Die locus classicus is 2 Tim. 3:16. Prof. Schrenk sê (Kittel se Theologisches Wörterbuch zum Neuen Testament): "am umfassendsten ist die eigentlich lehrhafte Formulierung der Inspiration zum Ausdruck gebracht in 2 Tim. 3:16".....

Scheeben skrywe in sy Handbuch der Katholischen Dogmatik: "Der Ausdruck theopneustos als Attribut von Buchern kommt mir hier vor.....Belangrik is prof. Stauffer se opmerking in Kittel se Wörterbuch dat theopneustos in Neuen Testament auf die graphé (2 Tim. 3:16) bezogen" is.

H. Bavinck(Geref. Dogm. I, p. 394/395) skrywe: "Gewoonlýk wordt in het woord theopneustie of inspiratie saamgevat wat de Schrift aangaande zichzelf leert. Het woord theopneustos dat in de

Schrift alleen in 2 Tim. 3:16 voorkomt, kan beide actief en passief worden opgevat en dus de beteekenis hebben van: God ademend, als: door God geademd. Maar de laatste beteekenis verdient, ofschoon Cremer in zyn Wörterbuch het tegendeel beweert, ongetwyfeld de voorkeur". Hieruit blyk dat die graphê, die Skrif self voorwerp van die beademing deur God is. 2 Tim. 3:16 word in die nuwe Nederlandse vertaling so weergegee: "Elke van God ingegeven Schriftplats is ook nuttig om te onder-richten".

Die woord teopneustie (aldus Otto Weber, Grundlagen der Dogmatik, I, p. 256) verdien voorkeur bo inspirasie. Lg. term het ook 'n breër betekenis. In sy algemene genade inspireer die Gees van God mense soos Basaleël en Oholiab tot kunswerke, (Ex. 31:2-6; 36:1 en 2). Die teopneustie is 'n gans besondere werk van die Heilige Gees - die produk is ook iets unieks, te wete sy Woord.

God bedien Hom hierby van mense. Hy het hulle op besondere wyse begiftig, voorberei en geroep; as organe het hulle onder die drywing van die Heilige Gees verkeer. Die Here het hulle meermale beveel om te skrywe, ens.

Ons noem net die belangrikste opvattinge i.v.m. die teopneustie. (Vir 'n nadere uiteensetting van die besinning hieroor sien o.a. H. Bavinck, Geref. Dogm., I, p. 372 e.v., 398 e.v.; Karl Barth, Kirchliche Dogmatik I, II, p. 573 e.v.; Otto Weber, Grundlagen der Dogmatik I, p. 253 e.v.).

1. Die meganiese opvatting: die aanleg en vorming van die openbaringsorgane word heeltemal misken sodat hulle by die teopneustie geen ander funksie het as dié van willose en selfs bewustelose middele nie. Die nadruk word eensydig gelê op die nuwe, die bonatuurlike element in die inspirasie en die aansluiting daarvan by die oue en voorhandene oor die hoof sien. Die Bybelskrywers word dan van hulle eie persoonlikheid losgemaak en uit hulle tydsomstandighede gelig. Hulle is, volgens hierdie teorie, willose instrumente in die hand van die Gees (H. Bavinck, I, p. 401). Skrywers soos 'n tikmasjien, fluit, siter.

2. Volgens die "dualistiese inspirasieleer" is alleen dié deel van die Skrifopenbaring wat op die godsdiens betrekking het, onfeilbaar geteopneusteer, en moet dit assodanig van die geografiese, historiese, chronologiese en dergelike elemente geskei word. Alleen die godsdiens-tige-sedelike waarhede in die Bybel is dus geïnspireer; die ander elemente (geskiedkundig, ens.) is aan dwaling onderhewig. Op hierdie gebiede het die Bybelskrywers net soveel of net so min as hulle tydgenote geweet. "Het Woord Gods is te onderscheiden van de Heilige Schrift" (H. Bavinck, a.w., p.386). Die Remonstrante huldig hierdie standpunt. Bavinck lê die vinger op die gronddwaling van hierdie teorie dat nl. die Bybel God se Woord bevat, en daarnaas allerlei menslik-feilbare en miskien onjuiste woorde en gedagtes: "De scheiding tusschen het geen ter zaligheid nodig is en het bykomstig historische is onmogelyk, wyl leer en geschiedenis in de schrift geheel zyn dooreengeweven." Wie n historiese gebeurtenis soos die opstanding wankelstel, tas die christendom in sy hartaar en die Christus self in die waaragtigheid van sy woorde aan.
3. Hierdie teorie het in n groot mate vir die dinamiese van Schleiermacher plek gemaak. Sy standpunt is dat die skrywers wel geïnspireer was, maar nie hulle geskrewe woord nie. Die Bybelskrywers het geleef in die sfeer van die openbaring; dit het n heiligende invloed op hulle lewens gehad. Die inspirasie is n soort geestelike insig of intuïsie en verskil slegs in graad van die verligting van die Heilige Gees waaraan elke gelowige deel het. Aan die een kant bevat die Bybel dus die hoogste waarheid, aan die ander kant is dit vol dwaling. Hierdie inspirasie is, volgens Schleiermacher nie essensieel verskillend van die verligting deur die H.Gees van alle gelowiges nie. Hierdie leer van die inspiratio personalis bevat wel die waarheidselement dat dit persone is wat by die teopneustie deur die H. Gees in diens geneem is, maar die H. Skrif leer uitdruklik dat dit die Skrif self is wat teopneust is (2 Tim. 3:16).

Let nou verder op die belangrike woorde van H. Bavinck, a.w., I, p.352/353. In sy kommentaar op 2 Petr. 1:21 skrywe Calvin: Hy (Petrus) sê dat hulle (die mense van God) gedryf is, nie dat hulle in beswyming geraak het nie (soos die heidene omtrent hulle profete voorgegee het); maar omdat hulle nie durf waag het om iets uit hulleself te verklaar nie, en die Gees gehoorsaam gevolg het as hulle Leidsman wat in hulle mond as in sy eie heiligdom geheers het. Die verbale teopneustie is heeltemal verenigbaar met die organiese. Die Bybelskrywers met hul karakter, temperament, gawes, talente, woordkeuse, taal en styl - terwyl wat hulle neerskrywe nie hulle eie woord is nie, maar Woord van God. Die bonatuurlike en natuurlike faktore is dus verbind in 'n heerlike harmonie.

Die "organiese" is die aanneemlikste opvatting. Ons moet egter onthou: die werk van God laat hom nie in 'n menslike teorie opvang nie. Moet let op die wonderlike verskeidenheid in die groot eenheid van die openbaring: die openbaringsorgane met hulle eie persoonlikheid, werksaamheid (navorsing, Luk. 1:1) ens. Die historiese gedeeltes, die digterlike, die wysheidsleer ens. spreik saam die menigvuldige deugde van God ten toon. As ons wil vra waar die goddelike ophou en die menslike begin, of omgekeerd, kan ons net sowel vra waar die liggaam ophou en die siel begin.

Vir afwykende standpunte kan o.a. nageslaan word:

- (a) Dr. F.W. Buytendach: Aspekte van die vorm/inhoudproblematiek..
- (b) F.F. Venema: Wat is een Christen nodig te geloven?, p. 9-18. (Die Skrifbeskouing van die Dialektiese teoloë, ens.).

Karl Barth oor die teopneustie.

Vgl. wat hy oor die begrip inspirasie skrywe in Kirchliche Dogmatik, III, I,2, p. 571: "In der sog. Inspirationslehre ging und geht es ja darum, inwiefern, d.h. auf Grund welcher Beziehung Zwischen dem Heiligen Geist als dem dem Menschen für sein Wort die Ohren und den Mund Offnenden Gott und der Bibel diese als menschliche Zeugnis von seiner Offenbarung als Gottes Wort und in diesem strengen sinn als heilige Schrift zu lesen, zu verstehen und zu erklären ist". Dit gaan ten slotte vir Barth om God se soewereine daad in sy openbaring - slegs as "Zeugnis", as medium het die Bybel as menslike geskrif "Priorität vor allen anderen Schriften und Instanzen". Wanneer dit God behaag maak Hy hierdie menslike "Zeugnis" deur die getuienis sy Woord (vgl. ook K.D. I,1, bl. 112). Barth sê: Ondanks die feit dat die Bybelskrywers die Heilige Gees ontvang het in hulle roeping as getuies van God se openbaring, was die profete en apostels ook assodanig, ook in hulle amp, ook in hulle funksie as getuies, ook terwyl hulle die handeling van "Niederschrift" volbring het van hulle getuienis, "sündige und in ihrem gesprochenen und geschriebenen Wort irrtumsfähige und tatsächlich irrende Menschen wie wir alle". Gevolglik staan daar aanveg-bare dinge in die Bybel. Daar is "Irrtumsfähigkeit" ook wat sy "religiösen" en "theologischen Gehalt" betref. Dit is n "fehlbaren und fehlenden Menschenwort". Tog het die profete en apostels hiermee "Gottes Wort geredet". Dit kan alleen God se Woord word in God se aktuele gebruik daarvan om daarna weer terug te val in die doodgewone status van n gewone menslike geskrif. Die Bybel is dus nooit n "Datum" as Woord van God nie, maar dit kan telkens n "Dandum" word.

Ons stem op die punt saam dat die Heilige Skrif nooit sonder die Gees waarlik ontvang en gelees kan word nie, maar wat Barth uit die oog verloor is dat dit Gees en Woord is wat hier werkzaam is. Die Gees "cum verbo". Volgens H. Bavinck is "de kracht, die het Woord uitoefent, daarin gelegen.....dat het dank zÿ de permanente theopneustie het Woord Gods is en altyd blyft.... De H.Schrift is niet slechts eenmaal van God ingegeven, maar word

voortdurend als zoodanig onderhouden door zyne almachtige en alomtegenwoordig kracht..... Het is een woord dat voortdurend van Gods mond uitgaat, in Christus tot ons komt, en door den Geest van Christus in ons hart of geweten betuigd wordt".

Barth erken nie dat die Skrif self volgens 2 Tim. 3:16 voorwerp van teopneustie is nie. Dit is die Achilleshiel van sy hele beskouing. Ons sê: die geskrewe woord is self geteopneusteer. Die getuienis van die Heilige Gees is noodsaaklik (testimonium spiritus Sancti speciale internum) in die harte van hoorders en lesers, maar dit is nie deel van die teopneustie nie. Inspirasie en illuminasie moet nie verwar word nie. Die inspirasie was deel van sekere persone (openbaringsorgane), illuminasie van alle gelowiges.

Barth het dit teen die "Inspiriertheit" van die Skrif, die objektivering van die Woord. Sodanige geïnspireerdheid kom, volgens hom, neer op die daarstelling van n statiese gegewenheid, terwyl hy n dinamiese inspirasie voorop wil stel (vgl. K.D. I, 2, p.574-575).

Ons sê die Woord is inderdaad dinamies - die organies - verbaal (grafies) geteopneusteerde Woord. Met die gepaardgaande werking van die H.Gees, Wie se Skepping en instrument die Woord is, werk dit kragdadiglik (vgl. Paulus oor die werkende Woord, 1 Thess. 2:13). Vgl. Calvin, Inst. 2,10,7: "Ek beskou dit as n uitgemaakte saak dat in die Woord van God so n kragtige werking van die lewe is, dat dit die siele van die wat God die deelgenootskap daaraan waardig ag, lewend maak".

Die Skrif moet gesien word as n wondergeheel wat deur die werking van die Heilige Gees tot stand gekom het. "Heilige en Goddelike geskrifte" (Art. 3, N.G.B.). "Dat de Bybel Gods Woord is, is een daad, en act van God" (Van Niftrik : Kleine Dogmatiek, p. 303). Dit is goddelike genademiddel. Calvin skrywe dat die Skrif n "eie majesteit" het en dat ons deur die getuienis van die Heilige Gees "bokant die menslike oordeel uit sekerder as seker vasstel (asof ons dáár die Godheid van God Self aanskou) dat dit deur die diens van mense, van God se eie mond self na ons gekom het (Inst. 1,7,5 en 3:20,14).

Selfs die feit dat die Skrif in die verswakte menslike taal gestel is, ontnem dit sy majesteit nie, net soos Christus ook in diens-kneg gestalte sy majesteit behou het (vgl. Joh. 1:14; Matth. 7:29; 9:6; 27:50; Luk. 4:32; 9:1). Die teopneustie het ook die taal geheilig, d.w.s. dit van die werking van die sonde gereinig, sodat die Skrif ook volgens sy selfgetuienis die heilige Skrifte is (Rom. 1:2; 2 Tim. 3:15).

D.J. de Groot oor Calvyn se standpunt: "Het staat voor hem (Calvyn) vast: heel de Schrift is zonder uitzondering van Hem (die H.Gees) uitgegaan en niets is aan zijn auteurschap onttrokken. Calvyn beperkt de auteurswerkzaamheid van den Heiligen Geest niet tot den zakelyken inhoud der Schrift, maar hy neemt haar ook aan voor den vorm waarin de inhoud is gegoten, voor de woorden en den styl". Die hele Skrif kom vir die rekening van die Heilige Gees en moet as sy werk aanvaar word. "Als absolute Auteur der inspiratie is Hy niet alleen verantwoordelyk voor de doctrina, die de Schrift bevat, maar mede haar taal en styl en woorden. Daarom kunnen we geen enkel element der Schrift verwaarloozen, zonder in conflict te komen met zijn hooge autoriteit".

"As the principle of vegetable life pervades the whole plant, the root, stem, and flower; as the life of the body belongs as much to the feet as to the head, so the Spirit of God pervades the whole Scripture and is not more in one part than in another.....the life of the body is as truly in the hair as in the brain.....The organic unity of the Scriptures proves them to be the product of one mind". (Hodge).

Die Skrif is God se Woord én as geheel, én in sy dele (A.Kuyper), op organiese wyse, tot in die woorde daarvan toe.

Dit is n organiese eenheid, n geestelike organisme waarvan Christus die middelpunt is. Kuyper sê dat hierdie graphê wat die produk is van die Heilige Gees as Auctor Primarius deur menslike bemiddeling heen feilloos op n organies-verbale, geteopneusteerde wyse geïnskripteer is.

D.W. Kerr gee die volgende woorde van Augustinus weer: The Bible is to be believed because it is authoritative, it is authoritative because it is inerrant, it is inerrant because it is

inspired, it is inspired because holy men of old spake as they were moved by the Holy Ghost.

- (a) Vir die verskillende vorme van (soorte) inspirasie moet u p. 112-114, A.G. Honig, Handboek van de Geref. Dogmatiek in die kop sit.
- (b) Die middele waarvan God by die besondere openbaring gebruik maak (bv. die teofanie, profesie, die wonder ens.) moet u self goed nagaan. U vind dit bv. in Honig, a.w., p.79 e.v.
- (c) Dit geld ook van die affectiones Sacrae Scripturae (Honig, a.w. p. 116-125).

LOCUS DE DEO.

In die Dogmatiek kom die woord ook te pas dat uit, deur en tot God alle dinge is. In die Dogmatiek word oor God gehandel in casu recto en in casu obliquo. Hieruit vloei voort dat onderskeid genaak moet word tussen die Locus de Deo en die ander Loci. In die Locus de Deo word gesprek van die Ewige Wese assodanig en op sigself, wel nie geheel afgedag van sy werke nie, maar dan tog só soos Hy vóór, bo en onafhanklik van alle skepsele bestaan. Waar alle dinge uit en deur en tot God is, sou sonder die Locus de Deo die ander Loci hul uitgangspunt en grondslag mis. Aan die ander kant is dit wel waar dat die ander Loci ons Godskennis nog tot op sekere hoogte vermeerder, maar dit is nie 'n rede om eers aan die einde oor die volsalige God te handel en as "allererst Gegebene" van "das menschliche Selbstbewusstsein" uit te gaan soos Schleiermacher en andere doen nie. Die Locus de Deo moet die uitstralingspunt wees. Die mens (antropologie) kom bv. net aan die orde as skepsele van God en in relasie tot Hom, sowel in sy oorspronklike as in sy gevalle staat. Die Christologie wil kennis aangaande Christus bied as die Seun van God in die vlees, die openbaring van die God van ons verlossing in Wie al die volheid van God liggaamlik woon. Die soteriologie het te maak met die redding van die mens, maar alleen as openbaring van die lewende God wat nie alleen die dinge wat nie bestaan roep asof hulle daar is nie, maar wat ook die dode opwek, lig uit duisternis laat kom en skande in ewige heerlijkheid verander. Die ekklesiologie handel oor die toevergadering, bewaring en voltooiing van die Kerk, maar dan as die verwesenliking van God se ewige voorneme, sy uitverkiesing en die voltooiing van sy tabernakel, die huis van God waar Hy met sy volk in verbondsgemeenskap woon vir ewig. Die eskatologie het te maak met die finale openbaring van Jesus Christus en die volkome saligheid en verlossing van alle dinge, maar net as die voleinding en voltooiing van die werke van God. Dit moet in die Dogmatiek net al sy fasette dus gesien word "sub specie Dei", as openbaring van die lewende God.

Ons bely deur die geloof God se bestaan. Anders sou dit geen sin hê om van kennis aangaande God te spreek nie. Vgl. art. 1 N.G.B. A. Kuyper skrywe (Dict. Dogn., De Deo I, p.77): Die poging om die bestaan van God te bewys is of doelloos of dit misluk. Dit is doelloos indien die ondersoeker glo dat God n beloner is van diegene wat Hom soek. En dit misluk as jy vir iemand wat hierdie pistis nis, deur argumentasie die bestaan van God so wil bewys dat hy in logiese sin tot erkentenis gedwing sal kan word.

Die geloof waardeur ons die bestaan van God aanvaar is nie n blinde geloof nie, maar n geloof wat op getuienis berus; hierdie getuienis vind ons primêr in die Heilige Skrifte as die geïnspireerde Woord van God en tweedens in God se openbaring in Sy werke. In die eerste woorde van die Bybel (Gen. 1:1) word die bestaan van God reeds geïmpliseer. God word nie alleen as die skepper van alle dinge geopenbaar nie, maar ook as die onderhouer en die Regeerder van die lotgevalle van individue en nasies. Dit bevestig dat God alle dinge werk volgens die raad van sy wil en dat Hy die verwerkliking van sy weg tot verlossing gaandeweg laat plaasvind. Die voorbereiding, veral in die verkiesing en leiding van die ou verbondsvolk Israel, word duidelik in die O.T. gesien en die aanvanklike kulminasie daarvan in die Persoon en werk van Christus tree duidelik in die N.T. in die lig. God openbaar Hom op elke bladsy van die Heilige Skrifte in sy woorde en handeling. Hierdie openbaring van God is die grond van ons geloof in sy bestaan. Deur die geloof alleen (Joh. 7:17). Hosea bedoel hierdie persoonlike, intensiewe kennis as vrug van intieme gemeenskap met God as hy sê: "En laat ons ken - laat ons dit najaag om die Here te ken." Die openbaring het nie n werklike suiwere begrip van die Woord van God nie (1 Kor. 1:20,21).

God is onbegryplik, maar Hy kan geken word.

Onbegryplik: Sofar stel die vraag: Kan jy die dieptes van God peil? Of sal jy kan deurdring tot by die volmaaktheid van die Almagtige? (Job 11:7).

Kyk, God is groot en onbegryplik vir ons (Job 36:26).

In die Geloofsbelydenis van Athanasius word dit só uitgedruk: Die Vader is ongeskape, die Seun is ongeskape, die Heilige Gees is ongeskape; onmeetlik is die Vader, onmeetlik is die Seun, onmeetlik is die Heilige Gees.

God kan egter geken word. "En dit is die ewige lewe, dat hulle U ken, die ewige waaragtige God, en Jesus Christus wat U gestuur het" (Joh. 17:3). "En ons weet dat die Seun van God gekom het en ons verstand gegee het om die Waaragtige te ken...."

Die vroeë kerkvaders het bely dat God Hom in die Logos geopenbaar het en dat Hy daarom tot ons redding geken kan word. Die Gereformeerdes ontken nie dat die mens iets van die wese van God uit sy skepping tewete kan kom nie, maar handhaaf dat ons net ware kennis van Hom uit sy besondere openbaring kan bekom onder die verliggende werking van die Heilige Gees. Onder die invloed van die immanensieteologie van die panteïsme (geïnspireer deur Hegel en Schleiermacher) word die transsendensie van God ontken. God word in die geheel neergetrek na die aarde waarmee Hy saam op weg is. Besondere openbaring in die sin van 'n direkte mededeling van God aan die mens word ontken. Die mens kan God in die diepte van sy eie wese, in die stoflike wêreld en boweal in Jesus Christus ontdek aangesien dit alles uiterlike manifestasies van die immanente God is. Hierteen het Barth in reaksie gekom deur te leer dat God nie in die natuur, in die geskiedenis of in die menslike ervaring gevind kan word nie, maar net in die besondere openbaring wat ons in die Bybel bereik. In sy sterk stelling a.g. die Deus absconditus gebruik hy meer die taal van Luther as van Calvyn.

Ons sê dat ons ware, suiwer kennis van God kan hê, al is dit nie uitputtende kennis nie.

"Finitum non possit capere infinitum". Die kennis wat die mens van God kan verkry, is geheel-en-al genoegsaam om die weg deur die lewe in God se diens te kan vind tot in die ewige lewe. Hierdie kennis kan slegs uit die besondere openbaring verkry word, deur die geloof (vgl. H.Kateg., Sondag 7, vr. 21).

Sonder die kennis kan daar geen eerbied, geen godsvrug, geen vrese van die Here, geen gehoorsame diensbetoon wees nie.

Die kenbaarheid van God word geloën deur o.a. die agnostisisme (Huxley, Hume, Hamilton e.a. vgl. invloed van Kant met sy "Kritik der Reinen Vernunft" en die positivisme (Comte, Herbert Spencer e.a.). Die positivisme probeer met streng logiese redenering bewys dat as daar n God is en as Hy waarlik God is, Hy uit die aard van die saak onkenbaar moet wees, d.w.s. dit moet n onuitgemaakte saak bly of Hy bestaan en Wie Hy is.

Ons sou nog na ander Rasionalistiese opvattinge kan verwys. Die fundamentele dwaling van die rasionalisme is dat dit die openbaring opsy sit, ignoreer, ontken en weerspreek. Dit is n houding en daad van ongeloof en ongeloof is sonde. Die antitese tussen die Christelike geloof en die wysgerige konklusies van die Rasionalisme is nie die antitese tussen geloof en rede nie, want dit sou n steenstelling ^{sanksioneer} tussen genade en natuur. Die ware antitese is die tussen geloof en ongeloof, tussen genade en sonde.

Ons aanbid die God wat in alle dinge is, onder alle dinge, bokant alle dinge, anderkant alle dinge. Jeremia 23:23,24: "Is Ek n God van naby, spreek die Here, en nie n God van ver nie? Sou iemand hom in skulplekke kan wegsteek, dat Ek hom nie sien nie? Spreek die Here. Vervul Ek nie die hemel en die aarde nie? Spreek die Here." Niks sluit Hom in nie en Hy is nie begrens deur tyd of ruimte nie. 1 Kon. 8:27: "Die hemel, ja die hoogste hemel kan U nie bevat nie...." Ps. 145:3: "Die Here is groot en baie lofwaardig, en sy grootheid is ondeurgrondelik". Vgl. Jes. 40:15-18,28; Rom. 11:33-36. In Job 11:7-9 vind ons nie n koue, filosofiese ontkenning (negasie) wat God vir ewig buite bereik van menslike kennis plaas nie, maar n positiewe belydenis van God se onmeetlike grootheid en die mens se nietige kleinheid, van God se soewereiniteit en die mens se volslae af-

hanklikheid, 'n belydenis wat die mens in die stof werp in nederige aanbidding voor die grootheid van God se glorie-ryke majesteit. Die nadruk wat ons dus laat val op die onbegryplikheid van God is nie 'n blote ontkenning of negasie nie, maar dit behels 'n positiewe verklaring aangaande God, gegrond op sy eie openbaring. Ons bely as die eerste en vernaamste artikel in die apostolicum: "Credo in Deum!"

Daar gaan vandag ander klanke op.

Van de Pol sê: Die Godsgeloof self is in die geding;

S.M. Daecke: "Der Glaube an Gott ist in die Krise geraten;"

H. Zahrnt: "Es geht heute nicht um dies oder das am christlichen Glauben, nicht um Einzelnes, um Jungfrauengeburt, Gottessohnschaft oder Himmelfahrt, sondern es geht um das Ganze, um die Hauptsache - um "die Sache mit Gott!"

G. Koch: "Die einstige Selbstverständlichkeit eines höchsten Wesens hat sich in tiefe Fragwürdigkeit verwandelt".

R. Adolfs: "Wy kunnen dus vasstellen dat het Godsprobleem in onze tyd vry snel tot een algemeen probleem is geworden voor de Christen".

P. Smits: "Men behoeft niet tot het gilde van de vaktheologen te behoren om ook als sogenaamde "leek" getroffen te worden door de hoogst kritische wyze waarop tegenwoordig in toenemende mate God in het geding word gebracht." J.C. Murray: "Die, Formulierung, das Gottesproblem ist entschieden modern".

Ps. 14 sê dit is die dwaas wat God se bestaan in die geding bring. Vandag is dit in die teologiese wêreld haas mode om die letterlike bestaan van God twyfelagtig te stel. Sartre betoog in Existentialism and Humanism dat die gedagte van die bestaan van God absurd is. Die stem van Friedrich Nietzsche in "Die Fröhliche Wissenschaft" klink hier deur. Reeds in 1882 het hy die dood van God deur 'n waansinnige laat aankondig. Hy roep uit: "Hoor ons nog niks van die lawaai van die doodgrawers wat God begrawe nie? Ook gode gaan tot ontbinding oor! God is dood! God bly dood! En ons het hom doodgemaak!" Hy sê die kerke is niks anders as die grafte en graftekens van God nie.

Nietzsche verdraai die indruk dat sy boodskap nêe goed inslaan nie: "Ek kom te vroeg, dit is my tyd nog nie; hierdie verskriklike gebeurtenis is nog onderweg".

Dit lyk of die tyd wat Nietzsche voorsien het nou aangebreek het. Krete soos "The death of God"; "God has died" is aan die orde van die dag. In 1965 verskyn hierdie doodsberig in 'n Amerikaanse tydskrif: "Atlanta, Ga., Nov. 9 - God, creator of the universe, principal deity of the world's Jews, ultimate reality of Christians, and most eminent of all divinities, died late yesterday during major surgery undertaken to correct a massive diminishing influence. Reaction from the world's great and from the man in the street was uniformly incredulous....."

From Independence, former president Harry S. Truman, received the news in his Kansas City barbershop, and said, "I'm always sorry to hear somebody is dead. It's a damn shame".

Nietzsche was waansinnig, maar vandag is "teoloë" (!?) aan die woord. G. Vahanian laat in 1961 sy boek "The death of God" verskyn. (Sartre vertolk die gedagte van die dood en die afwesigheid van God sô: "we are now upon the plane where there are only men"). Szczesny skrywe oor "Die Zukunft des Unglaubens."

H. Berkof verklaar: "Wy gevee teenwoordig college aan atheïsten". W. von Loewenich: "Der Atheismus ist heute die grosse Frage an die Christenheit, ob sie wirklich an Gott glaubt oder ob sie nur das Wort im Munde führt. Es geht in der Frage nach Gott nicht um Worte und Begriffe, sondern um ein Sein und um die Wahrheit".

Vir ons as gelowiges was die inhoud van die Locus de Deo nog nooit van meer aktuele betekenis nie, gedagtig aan 1 Petr. 3:15: Maar heilig die Here God in julle harte en wees altyd bereid om verantwoording te doen aan elkeen wat van julle rekenskap eis omtrent die hoop wat in julle is, met sagmoedigheid en vrees.

Bonhoeffer: Die mens het geleer "to cope with all questions of importance without recourse to God as a working hypothesis God is being more and more edged out of life, losing more and more ground..... We are proceeding towards a time of no religion at all: men as they are now, simply cannot be religions anymore".

Die astronoom De Laplace antwoord op Napoleon se vraag of hy in sy teorie nog ruimte vir God het: "Sire, ek het hierdie hipotese nie meer nodig nie". Wanneer, volgens van de Pol, aan sekere mense die vraag gestel word: "wát is er met God gebeur?", antwoord hulle dat met die God van die konvensionele Christendom in ons twintigste eeu dieselfde gebeur het as met die gode en godinne van die toenmaals konvensionele Grieks-Romeinse godsdiens in die vierde eeu. Soos destyds die nie-Christelike volke die onvoorsiene dood beleef het van hulle gode en godinne, so beleef die Christelike volke in ons tyd die onvoorsiene dood van God: onvoorsien, behalwe deur enkele visioenêre digters en filosowe in die vorige eeu."

Bonhoeffer: God allows Himself to be edged out of the world and onto the Cross. God is weak and powerless in the world and that is exactly the way, the only way, in which He can be with us and help us".

Gogarten: Sekularisasie is "eine nachchristliche, das heisst durch den christlichen Glauben hervorgerufene Erscheinung;" dit is "eine legitime Folge des christlichen Glaubens." Gogarten se grondgedagte is dat God nooit sonder die mens is nie (vgl. Kuitert oor God as bondgenoot).

Bultmann se "Erledigt"; Geen volwasse mens stel hom God nog voor as n Wese in die hemel nie - die hemel in die ou sin van die woord geld net nie meer nie; en net so weinig die begrip van die hel onder die grond waarop ons met ons voete staan. Daarmee saam is "erledigt" die geskiedenis van die helle - en hemelvaart van Christus. "Erledigt" is die verwagting van die op-die-wolke-komende Menseseun en die weg-raping van die gelowiges die lug in; "erledigt" is d.m.v.

die kennis van die kragte en die wette van die natuur, die geloof aan geeste en demone -- Kan die christelike verkondiging dit vandag van die huidige mens verwag om die mitiese wêreldbeeld van die Nuwe Testament as waar te erken en te aanvaar? Dit sou sinloos en onmoontlik wees, "unverständlich", "nichtssagend" vir die moderne mens.

Braun: God is "eine bestimmte art der Mitmenschlichkeit". Hy gaan n stap verder as Bultmann: God moet ook "ontmitologiseer" word, Hy is n soort medemenslikheid. (Feuerbach het ook reeds geleer dat God net n stuk menslikheid is, niks meer as n menslike voorstelling nie).

Karl Barth het glo aan Bultmann gesê (en hierin vertolk hy waar die eksistensie-teologie op uitloop): "dann bin ich allein".

J.A.T. Robinson: "Our image of God must go". Die tradisionele beeld van God as n bonatuurlike wese moet hersien word.. "the whole scheme of a supernatural Being coming down from heaven to 'save' mankind from sin, in the way that a man might put his finger into a glass of water to rescue a struggling insect, is frankly incredible to man, 'come of age', who no longer believes in such a *deus ex machina*".

Jürgen Moltmann: God is nie êrens nie, Hy kom: "Der Gott, von dem hier geredet wird, ist kein innerweltlicher oder ausserweltlicher Gott, sondern der 'Gott der Hoffnung', ein Gott mit Futurum als Seinsbeschaffenheit"....."Gott ist nicht jenseits irgendwo, sondern er kommt und als der kommende ist er gegenwärtig."

Dit is n reaksie teen die eksistensie-teologie, maar dan met n ander eensydigheid: die teenwoordigheid van die heil word verbygesien. God word so radikaal in die toekoms "geplaas" dat Hy n *Deus absconditus* is.

Die Godsleer van Otto en Barth: A.G. Honig, Handboek van de Geref. Dogmatiek, p. 151 e.v.

God se Wese.

Niemand kan met matematiëse sekerheid God se bestaan vasstel of met die rede, met 'n sillogistiese betoog sonder meer by Hom uitkom nie. Dan sou ons bly steek op die vlak van ons begripsvermoë en van die ervaring. Sonder geloof is dit onmoontlik om God te behaag; sonder geloof is daar geen persoonlike, bewuste gemeenskap met Hom nie. Hy openbaar Hom en laat Hom nie onbetuig in die bewussyn van die mens nie.

Wat as "bewyse" vir God se bestaan aangevoer word, aanvaar ons slegs as heenwysinge: (1) die kosmologiese. Alles het 'n oorsaak, dus ook die kosmos as organiese geheel. Die grond-oorsaak is God. Ons sê: met hierdie sillogisme kan nie bo die wêreld van oorsaak en gevolg uitgestyg word nie. God se betrekking met die universum is dié van vryheid en soewereiniteit, terwyl die van 'n oorsaak berus op noodsaaklikheid en afhanklikheid. Die geloof kom nie by God uit langs die weg van logiese argumentasie nie, maar leef by die lig van die openbaring.

(2) Die ontologiese argument wil uit die idee van God in ons die bestaan van God aflei. Ook hier word die openbaring, die testimonium Spiritus Sancti, miskien.

(3) Die teologiese. Dit wil ons bring nie net by 'n Super-mag oor alles of 'n finale oorsaak nie, maar by 'n persoonlike Beplanner en Ontwerper van alle dinge, met verstand en wil, kennis en wysheid. In die wêreld om ons heen en in ons eie bestaan sien ons beplanning en doelmatigheid. Ps. 104:24 is openbaring -- dit wil nie die bestaan van God bewys nie, maar dit vloei voort uit die sekerheid van sy bestaan. Die teleologiese kan nie as bewys geld nie. Dit kan net sowel deur die panteïstiese evolusionisme gebruik word om te probeer bewys dat die "natuur" self intelligent is en dat God en wêreld één is en dat die wêreld God is wat sy hoogste bewustheid van sy bestaan in die mens bereik. Die teleologiese sou ook weerlê kon word deur die verskynsels van wrywing, konflik, dood, afbraak, dwaasheid ens.

(4) Die morele "bewys". Vgl. Kant se kategorieese imperatief. Elke mens het 'n pligsgevoel, 'n besef van wat reg en verkeerd is, gepaardgaande met 'n gevoel van verantwoordelikheid om te doen wat reg is en 'n sin vir selfveroordeling wanneer hy doen wat verkeerd is. Daar is in hom 'n stem wat bly sê: "Du sollst." Dit veronderstel 'n spreker, een wat gesag het. En hierdie outeur van die bevel, "Du sollst" in die mens se sedelike bewussyn is God. Ons erken dat die mens se besef van goed en kwaad en sy pligsgevoel van God is. Vgl. Rom. 2:15. Ons sê dit is onmoontlik om met hierdie argument die bestaan van God vir iemand te bewys wat nie in God glo en sy openbaring aanvaar nie. Spencer toon in sy "Data of Ethics" aan dat hierdie "Du sollst" niks te make het met die stem van 'n hoogste wese nie, maar dat dit, volgens hom, sy oorsprong het in die maatskappy waar dit op baie maniere die mens se selfliefde aan bande lê. Die humanisme ontwikkel 'n etiek van sy eie, los van die kennis van God en sy bevele.

(5) Dieselfde kan gesê word van die sg. historiese argument. Dit gaan uit van die algemene verskynsel van religie onder alle nasies, of van die duidelike doelgerigte gang van die geskiedenis. Maar só sal nie genoegsaam grond gevind kan word om God se bestaan te bewys vir iemand wat weier om voor die openbaring van die lewende God Self te buig en wat sy Woord verwerp nie. Vgl. K. Dyk, Korte Dogmatiek, p. 111.

J.G. Feenstra, Leer en Lewe, p. 32 e.v.

Hierdie sg. "bewyse" is van betekenis vir die gelowige. Die dwaas sal egter in sy hart bly sê dat daar geen God is nie (Ps. 14:1), die van nature sondige, onwedergebore mens sal nog weier om Hom te verheerlik en Hom te aanbid. Net deur die geloof, in kinderlike gehoorsaamheid aan sy Woord, kan ons bely: "Credo in Deum!"

God kan met niks vergelyk word nie (Jesaja 40:25). God is Eén; al sy deugde is een in Hom, al word dit in ryke verskeidenheid aan ons geopenbaar.

By die lig van sy openbaring kan ons sê Wie en hoe God is (dit teenoor die agnostisisme), sowel in Homself en in sy verhouding tot die skepping (dit teenoor alle konsepsies van God wat nie op openbaring gegrond is nie, en wat daarom noodwendig vals is). God spreek van Homself direk deur die vleesgeworde Woord (Hebr. 1:1,2). Nie o.g.v. die filosofie, die menslike rede of religieuse ervaring nie, maar by die lig van die openbaring alleen kan ons van God se Wese spreek. Teenoor die panteïsme en die deïsme spreek - ons van die transsendensie en die immanensie van God. Pss. 29; 33:10, 13-19; 95:4,5; 97:4,5; 104; 145:16; 146:7-9; 147:8,9,16-18; Jes. 40:22,26; Matth. 5:45; Matth. 6:26-30. Die hare van ons hoof is almal getel (Matth. 10:29,30). Hy beslis ook oor die lot (Spr. 16:33); die hart van die koning is in sy hand (Spr. 21:1). God is aanwesig, Hy hou alles in stand as soewereine, almagtige Regeerder en Beskikker.

God stel Hom aan ons bekend as die Een wat naby is. In hierdie opsig is Hy nie die "Ganz Andere" soos Barth sê nie. Hiermee hang die antropomorfismes in die Heilige Skrif saam: sy "aangesig" (Exod. 33; Ps. 17:15); die engel van sy aangesig (Jes. 63:9); sy oë (Ps. 11:4; 32:8; 34:18; Spr. 24:18; Hebr. 4:13); selfs sy ooglede (Ps. 11:4); sy oogappel, sy ore, neus, mond, lippe, nek, arm, regterhand, hand, sy vinger, hart, ingewande, bors, voet. Daar word gesê dat Hy Hom verheug, dat Hy beproef word, liefhet, haat, toorn, jaloers is, berou het, vergeet, Hom wreek ens. Hy daal neer en kyk af, Hy sit en staan, Hy werk en rus, Hy kom en gaan, Hy loop en ontmoet die mens, Hy gaan verby, Hy skrywe, verbind wonde, Hy lag, spot, praat, sien, neig sy oor, maak dood en lewendig, ens. Vgl. H. Bavinck, Geref. Dogm. II, p. 78-80.

So naby het Hy gekom dat die Woord vlees geword het (Joh.1:14). God het alles geskape, en Hy laat daarin n weerkaatsing gesien word van sy wese en deugde. Die antropomorfismes is beeldspraak. God is Gees. Wat in die skepsel aanwesig is, is op goddelike wyse in Hom aanwesig. God is naby - in Hom lewe ons, beweeg ons en is ons (Hand. 17:27,28).

As ons van die transsendensie en immanensie van God spreek, moet ons dit nie doen in tyd-ruimtelike kaders nie. Dan sou God vir 'n deel binne en vir 'n deel daarbuite wees in 'n oneindig uitgebreide ruimte. Ruimte is geskape - die idee van ruimte is op God nie toepasbaar nie, ook nie kosmiese tyd tussen die alpha van Genesis I en die omega van die dag van Christus nie. Tyd is eweëns geskape, nie op God toepasbaar nie. God is as God in geheel die Verhewene en die aanwesige. Ons lees Job 22:12; Jes. 66:1; Matth. 5:34; Jak. 5:12 en Ps. 115:3, maar moet daarmee saam ook 1 Kon. 8:27 en 2 Kron. 2:6 lees. Daar is nie menslike taal wat die "geheel andersheid" van God voluit kan beskrywe nie. Ons spreek van God in terme van ruimte en tyd. Selfs die term transsendent is antropomorfisties. Vgl. die H.Kateg. vr. 121; Art. 1, N.G.B.

God is Gees. Dit word geïmpliseer in die tweede gebod (Exod. 20:4; Deut. 5:8). Vgl. Deut. 4:12, 15, 16 e.v.; Rom. 1:23. N.B. ook Joh. 4:24. God is die onsienlike (Joh. 1:18; Rom. 1:20; Koloss. 1:15; 1 Tim. 1:17).

N.B. ook 1 Tim. 6:16. God is dus nie soos die sigbare, stoflike skepping, ingeperk deur vorm of uitgebreidheid nie. Hy is die onsienlike, onderskeie ook van die engele wat ons wel nie kan sien met die vleeslike oog nie, maar wat tog 'n geskape en nie 'n goddelike onsienlikheid besit nie (net soos God goddelik ewig is, en die mens as skepsel ewig is). Dat God onsienlik is, is nou verwant aan sy simplicatas (nie saamgesteld nie). Hy en sy deugde is één; nie soos ons wie se attribute hulle substratum daarin het dat ons psigo-somatiese wesens is nie). God is lig, liefde en lewe; Hy is wysheid, kennis, regverdigheid, heiligheid, ens. Hy is genade en ontferming en waarheid, actus purissimus ens.

Hy is één God, nie drie nie. Van die Vader, deur die Seun, in die H.Gees, die salige en enigste Heerser, die Koning

van die Konings en Here van die here (1 Tim. 6:15).

Sy wese is pure volmaaktheid, volkome goedheid in al sy deugde (Matth. 19:17). God is lig en in Hom is geen duisternis nie (1 Joh. 1:5). Hy is die enigste Bron van al wat goed is. Sy goedheid is absoluut. Hy is nie eers die hoogste goed (summum Bonum) nie.

Hy is die Goeie, die absolute Goed. God wat God is, is die Heilige, die selfgenoegsame. "Want uit Hom en deur Hom en tot Hom is alle dinge. Syne is die heerlikheid in der ewigheid. Amen."